

בס"ד. יום שמחת תורה, ה'תשכ"ה

(הנחה בלתי מוגה)

תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב¹. הנה מורשה הוא מלשון ירושה, היינו, שהתורה היא ירושה לכל ישראל (קהלת יעקב), כדאינתא בגמרא². וידועה השאלה בזה³: מהא דאמרו חז"ל⁴ התקן עצמך ללמוד תורה שאינה ירושה לך, והיינו, שבלימוד התורה צריך להיות ענין של יגיעה דוקא, ולא כבירושה, שהקרוב שראוי לירש ע"פ דין תורה הרי הוא יורש ללא תיקון והכנה כלל, ומהו אומרו תורה גוי מורשה, שמזה משמע שהתורה היא בכחי ירושה. ועוד זאת, שמצינו בתורה גם ענין של מתנה⁵, כמו שאומרים בברכת התורה ונתן לנו את תורתו, וחוטמים נתן התורה. והרי ענין המתנה אינו כירושה, דירושה באה בהכרח גם כאשר לא ירצה המוריש, וכמארז"ל⁶ שאם התנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל, משא"כ מתנה היא מדעת הנותן דוקא. והענין דהתקן עצמך ללמוד תורה, נוסף לכך שאינו כירושה שאין היורש צריך תיקון והכנה כלל (כנ"ל), אינו גם כמתנה, דמתנה תלוי רק בדעת הנותן, אבל המקבל אינו צריך תיקון והכנה, ואילו הענין דהתקן עצמך ללמוד תורה, שתלוי בעבודת ויגיעת המקבל, ה"ז מה שזוכה מצד מעשיו ועבודתו שזהו מה שמגיע לו, ואין זה בתורת מתנה, שאינה באה מצד מעשיו ועבודתו של המקבל, כי אם מצד קירוב דעת הנותן (כיון שעביד נייחא לנפשי⁷). ונמצא, שירושה, התקן עצמך, ומתנה, הם ג' ענינים שונים, ובכמה פרטים הם גם הפכיים זמ"ז, ואעפ"כ ישנם ג' ענינים אלו בתורה.

ב) ויובן בהקדם הביאור בג' אופני ההנהגה שמלמעלה שהם בדוגמת ג' הענינים דירושה התקן עצמך ומתנה. והענין בזה, כמבואר

המשך וככה תרל"ז פס"ו ואילך. סה"מ תרפ"ד
ע' רי. וראה גם ד"ה זה באוה"ת ברכה ס"ע
א'תתמח. ע' תתנה.
(4) אבות פ"ב מי"ב.
(5) ראה ברכות ה, א. ב"ר פ"ו, ה.
(6) ב"ב קכו, ב.
(7) ראה גיטין נ, ב. ב"מ טז, א.

(1) ברכה לג, ד — בקריאת היום.
(2) סנהדרין נט, א. וראה שם צא, ב.
(3) ד"ה תורה צוה בסה"מ תרל"ג ח"ב ע'
תקנב. תרנ"ד ע' כו. תש"ב ע' 39. ד"ה צאינה
וראינה בסה"מ תרל"ד ע' מ ואילך. ועוד.
וראה גם אוה"ת תשא ע' א'תתקע. פ' ראה ע'
א'תשסא. סה"מ תרכ"ו ע' רפט. תר"ל ע' פז.

בהמשך דשנת תש"ה⁸, שיש הנהגה מלמעלה שהיא באופן של נשיאת חן, כמו ונח מצא חן בעיני ה' ⁹, שהו"ע המשכת אתערוותא דלעילא מצד עצמה, ללא הקדמת העבודה, שזהו בדוגמת ענין הירושה שהיא ללא הכנה כלל. ויש אופן הנהגה מלמעלה שהיא לפי ערך עבודת המטה, שע"י אתעדל"ת נמשך אתעדל"ע, שעל זה נאמר התקן עצמך כו', וכפי שהאריך השל"ה¹⁰ בביאור ההפרש בין נח לאברהם, שבנח נאמר ונח מצא חן גו', שזהו מלמעלה למטה, משא"כ באברהם נאמר¹¹ אשר התהלכתי לפניו גו', בדרך מלמטה למעלה, שזוהי מעלה יתירה כו'. ועד לתכלית העילוי באופן ההנהגה מלמעלה שהיא לפי ערך עבודת המטה (באתעדל"ת אתעדל"ע), שעז"נ למשה רבינו פני ילכו והניחותי לך¹², שזוהי ההנהגה מלמעלה שהיא בבחי' פנים, ובאה ע"י עבודתם של ישראל בבחי' הפנימיות, כמ"ש¹³ וזאת לפנים בישראל, היינו, הפנימיות דישראל, שמצד זה עבודתם היא באופן דבקשו פני¹⁴, ועי"ז נעשית גם ההנהגה מלמעלה באופן דפני ילכו (כדלקמן). ויש הנהגה מלמעלה שהיא באופן נעלה עוד יותר, שעל זה ביקש משה רבינו (לאחרי שכבר נאמר לו פני ילכו) באמרו¹⁵ אם אין פניך הולכים אל תעלנו מזה, ובמה יודע אפוא כי מצאתי חן בעיניך אני ועמך הלא בלכתך עמנו ונפלינו וגו', שזוהו"ע נעלה יותר באופן של ריחוק הערך, עד כדי כך שבשביל זה צריך להיות ענין של נשיאת חן, שזהו ע"ד ענין המתנה, כידוע שחן וחינה ומתנה הם ענין אחד, אלא שאין זה ע"ד הנשיאת חן דנח שהיא באופן של אתעדל"ע שלפני העבודה, דאף שיש בה מעלה שהיא ממקום גבוה כו', הרי לאידך יש בה חסרון שאינה באה ע"י עבודה ויגיעה כו', ובמילא אין האדם בבחי' כלי אל האור וכו', אלא זהו"ע אתעדל"ע ממקום נעלה ביותר שאין אתעדל"ת מגעת שם שבאה לאחרי שלימות העבודה דאתעדל"ת, היינו, שלאחרי מה שנמשך באתעדל"ת אתעדל"ע, אזי נמשך ממקום גבוה עוד יותר בתורת מתנה.

ג) **ולהבין** זה יש להקדים תחילה ביאור הענין דפני ילכו. דהנה, בחי' פני קאי על מלכות דאצילות, כי, נוסף לכך שכללות עולם

10 חלק תושב"כ פ' נח ערה, סע"א ואילך.
 11 חיי שרה כד, מ.
 12 תשא לג, יד.
 13 רות ד, ז.
 14 תהלים כו, ח.
 15 תשא לג, טר"ט.

8 ד"ה ועתה אם נא מצאתי חן בעיניך והמשכו — ד"ה ביום השמיני עצרת (סה"מ תש"ה ע' 51 ואילך). ומיוסד על ד"ה ועתה אם נא מצאתי חן בעיניך תרע"ח (סה"מ תרע"ח ס"ע ריא ואילך) — שחלקו מיוסד על אוה"ת תשא ע' בילד ואילך.
 9 בראשית ו, ח.

האצילות הוא בחי' פנים, כידוע¹⁶ שד' המדריגות פנים ימין שמאל ואחור הם בסוד ד' עולמות אבי"ע, ובמילא גם בחי' המלכות (שהיא הבחי' האחרונה שבאצילות) היא בבחי' פנים, הרי מלכות דאצילות מקבלת גם מכל העשר ספירות דאצילות, ולכן נקראת בשם פנים, ע"ש כללות העשר ספירות דאצילות, כדאיתא בזהר¹⁷ פני אילין עטרי מלכא, שהם העשר ספירות דאצילות. ועוד זאת, שעיקר הענין דפני, שהוא בחי' הפנימיות שלמעלה מהתלבשות בעולמות, הוא בחי' הכתר, וידוע שבחי' המלכות מקבלת מבחי' הכתר, שזהו"ע כתר מלכות. וזהו גם מש"נ וזאת לפניו בישראל, זאת היא בחי' המלכות¹⁸, ובחי' המלכות נקראת כנסת ישראל, ע"ש היותה מקור נשמות ישראל¹⁹, והיא הפנימיות (לפנים) שבכאו"א מישראל. וזהו שהעבודה דבניי היא באופן דבקשו פני דייקא, ועי"ז נעשית גם ההנהגה עמהם באופן דפני ילכו, שגם בהיות בניי למטה, ההנהגה עמהם היא מבחי' מלכות דאצילות.

ד) וביאור גודל מעלת הענין דפני ילכו, יובן ע"פ המבואר בתורה אור דרושי מגלת אסתר²⁰ בפירוש הכתוב²¹ ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא, שזהו ההסתר דבחי' פני, היפך הענין דפני ילכו. והמורם מהמבואר שם, שיש בזה ב' ענינים. ענין הא', שבחי' המלכות דאצילות, שנקראת פני, היא בהסתר והעלם אפילו מבחי' ביום ההוא, דקאי על עולם הבריאה ובחי' בינה שמקננת בה²², שלהיותה בחי' עלמין סתימין נקראת ביום ההוא [וכידוע²³ ההפרש בין הוא לזה, שזה מורה על הגילוי, מראה באצבעו ואומר זה²⁴, והוא, לשון נסתר, מורה על ההעלם], הנה גם מעולם הבריאה (ביום ההוא) מסתתרת ומתעלמת (הסתר אסתיר) בחי' המלכות דאצילות (פני), שאינה באה בעולם הבריאה באופן של התלבשות ממש, אלא רק בבחי' מקיף, להיות לה בחי' כתר ועתיק, מלשון העתקה והבדלה²⁵. והיינו, שבחי' הבינה שמקננת בעולם הבריאה אינה בערך לבחי' הבינה כמו שהיא באצילות, ועד כדי כך שאפילו בחי' מלכות דאצילות היא שלא בערך מבחי' הבינה שמקננת בעולם הבריאה, שהרי בחי' המלכות, לא זו בלבד שאינה מקננת בעולם הבריאה, אלא עוד זאת, שהיא באופן של

(20) צ, ד. צב, א.

(21) וילך לא, יח.

(22) תקו"ז ת"ו (כג, א).

(23) תו"א שם. ובכ"מ.

(24) שמור"ר ספכ"ג.

(25) ראה לקו"ת אמור לא, ד. ובכ"מ.

(16) רמ"ז לזח"ג צג, ב (הובא במקומות

שצויינו בהערה 8).

(17) ח"ג שם.

(18) פרדס שער כג (שער ערכי הכינויים)

ערך זאת. ובכ"מ.

(19) פרדס שם ערך כנסת ישראל. ובכ"מ.

העתקה והבדלה (כתר ועתיק) לגבי עולם הבריאה, ואילו בחי' הבינה מקננא בעולם הבריאה באופן של התלבשות. וזהו גם מש"נ על עולם הבריאה בורא חושך²⁶, שזהו לא רק מפני שהוא בבחי' עלמא דאתכסייא שאינו מאיר בגילוי בעולמות שלמטה ממנו, אלא עוד זאת, שהוא בעצמו נקרא חושך, מפני שבחי' המלכות דאצילות אינה מאירה בו בגילוי ובהתלבשות, כי אם בבחי' כתר ועתיק בלבד. וענין הב' כפי' הסתר אסתיר פני ביום ההוא, שגם זה שמלכות דאצילות היא בבחי' כתר ועתיק, אינו אלא בעולם הבריאה בלבד, היינו, שרק בעולם הבריאה (בבחי' הנקראת יום ההוא) נעשית מלכות דאצילות בבחי' כתר ועתיק (הסתר אסתיר פני), משא"כ בעולמות שלמטה מזה לא נמשך הגילוי דבחי' מלכות דאצילות כלל, אפילו לא בבחי' כתר ועתיק בלבד. ומצד זה שבחי' המלכות דאצילות אינה מאירה בגילוי בעולם הבריאה, אלא נעשית רק בבחי' כתר ועתיק, ורק בעולם הבריאה בלבד (שזהו"ע דהסתר אסתיר פני ביום ההוא), נעשה למטה תכלית ההסתר פנים, שיוכל להיות שליטת החיצונים וכו'.

(ה) **ועפ"ז** מובן גודל מעלת ההבטחה דפני ילכו, שההנהגה עם בני" למטה תהי' ע"י בחי' המלכות דאצילות (פני) ממש, שלא תסתתר ותתעלם בעולם הבריאה אלא תתגלה שם, ועוד זאת, שהגילוי בעולם הבריאה לא יהי' בדרך התלבשות אלא בדרך מעביר בלבד, שאז יומשך האור כמו שהוא במלכות דאצילות ממש בבחי' גילוי למטה להיות על ידו ההנהגה דבני" למטה בעולם העשי'. וכידוע²⁷ החילוק באופן גילוי אור אם הוא בדרך התלבשות ותפיסא או שהוא בדרך מעביר, שכאשר גילוי האור הוא בדרך התלבשות ותפיסא, אזי משתנה האור ויורד ממדרגתו, משא"כ כאשר גילוי האור הוא בדרך מעביר, אזי נשאר האור כמו שהוא ללא שינוי. ומזה מובן שכדי שתהי' ההנהגה דבני" למטה מבחי' המלכות דאצילות, שזהו"ע פני ילכו, אי אפשר שיבוא האור בדרך התלבשות ותפיסא בעולם הבריאה, שהרי ע"י ההתלבשות בעולם הבריאה ישתנה האור ויורד ממדרגתו, וכשיומשך למטה יותר עד לעולם העשי', ששם צריכה להיות ההנהגה עם בני", אזי לא יהי' זה הגילוי דבחי' מלכות דאצילות (פני) ממש. ובעומק יותר, שהאור שבא בדרך התלבשות אינו אלא חיצוניות האור, שהוא הארה בלבד, ומתצמצם בעצמו שיוכל לבוא בדרך התלבשות.

בפע"ח (קנח, א). לקו"ת מסעי פט, ב ואילך. אוה"ת ויקרא ח"ב ע' תסו ואילך. סה"מ תרצ"ו ע' 113 ואילך. ועוד.

26) ישעי' מה, ז. ברכות ק"ש. פע"ח שער הק"ש פ"א. לקו"ת שה"ש ד, ג. מב, ד. ועוד. 27) ראה תניא קו"א ד"ה להבין מ"ש

אבל כאשר האור בא בדרך מעביר בלבד, אזי נמשך פנימיות האור, שהוא האור כמו שהוא בעצם בלי צמצום, שאינו סובל ענין של שינוי שנעשה ע"י התלבשות ותפיסה. וזהו"ע פני ילכו, פני דייקא, פנימיות האור, שלכן המשכתו היא בדרך מעביר בלבד, שאז נעשית ההנהגה דבנ"י למטה מבחי' המלכות דאצילות ממש.

ועז"נ פני ילכו והניחותי לך, שכאשר ההנהגה היא מבחי' הפנים, פני ילכו (שזהו היפך הענין דהסתר אסתיר פני ביום ההוא), אזי והניחותי לך, שזהו ע"ד מ"ש²⁸ בהניח ה' אלקיך לך מכל אויבך גו', היינו, שנעשה בחי' מנוחה מאויבים ויניקת החיצונים, כי יניקתם אינה אלא מבחי' אחוריים, כמאן דשדי בתר כתפוי לשונאו שלא ברצונו²⁹, ולכן כאשר נמשך הגילוי מבחי' הפנים, פני ילכו, אזי לא תהי' יניקה לחיצונים. ועוד זאת, שההנהגה עם בנ"י תהי' באופן של נסים ונפלאות שלמעלה מהטבע, כיון שההנהגה היא ע"י בחי' פני, מלכות דאצילות, שנמשכת ומתגלה למטה ממש.

אמנם עפ"ז צריך להבין, למה לא התפייס משה רבינו בהבטחה דפני ילכו והניחותי לך, אלא הוסיף לבקש שיהי' באופן דפניך הולכים, בלכתך עמנו ונפלינו גו', דלכאורה, הרי גם כאשר ההנהגה היא מבחי' מלכות דאצילות, פני ילכו, אין יניקה לחיצונים, ויש לישראל נסים ונפלאות שלמעלה מהטבע, שבזה ניכרת כבר ההפלאה וההבדלה דבנ"י, ונפלינו אני ועמך מכל העם אשר על פני האדמה.

(1) **ויובן** בהקדים מ"ש³⁰ אל דעות הוי', ואיתא בתיקוני זהר³¹ דעות תרין, דעת עליון ודעת תחתון, וענינם בעבודה הוא יחודא עילאה ויחודא תתאה³². והענין בזה, דדעת עליון היא הדעה האמיתית כפי שהיא בידיעתו ית' שלמעלה היש ולמטה האין, והיינו, שהתהוות הבריאה היא מיש לאין, שהיש הוא יש האמיתי, ועל ידו נעשית התהוות הבריאה שאין לה ערך ותפיסת מקום כלל (עס האָט ניט קיין באַטרעף) אצלו ית', דכולא קמי' כלא חשיב, ומשום זה נקראת בשם אין. ודעת תחתון הוא להיפך, שהתהוות הבריאה היא מאין ליש, היינו, שמציאות הבריאה נקראת בשם יש, והמקור המהווה נקרא בשם אין לפי שאינו מושג, דכיון שאין הנבראים

(30) שמואל-א ב, ג.

(31) תס"ט בתחילתו.

(32) לקר"ת פ' ראה כג, ד. ובכ"מ.

(28) תצא כה, יט.

(29) תניא פכ"ב (כו, ב). נתבאר בקונטרס

ומעין מ"ב פ"ב ואילך. מ"ז ואילך.

משיגים כלל את האין האלקי המהווה אותם, לכן אינם יכולים לקרותו אלא בשם אין בלבד. ומזה מובן, שבדעת עליון, השמות יש ואין הם לאמיתתם, שהיש הוא יש האמיתי, וגם האין הוא אין לאמיתתו שאין לו ערך כלל וכלא חשיב. משא"כ בדעת תחתון, הרי השמות אין ויש אינם לאמיתתם, השם אין אינו לאמיתתו, שהרי הוא המקור המהווה אלא שאינו מושג, וגם השם יש אינו לאמיתתו, שהרי מציאות הבריאה אינה אמיתת המציאות. אך מ"מ כתיב אל דעות הוי', שב' הדעות (לא רק דעת עליון, אלא גם דעת תחתון) הם דעות אלקיות. והביאור בזה, ששרש ב' הדעות הוא מב' אופני הנהגה והשגחה מלמעלה, כמ"ש³³ עיני הוי' גו', לשון רבים. דהנה, יש הנהגה והשגחה מלמעלה באופן שניכר ונרגש כח הפועל בנפעל, בדבר הוי' שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם³⁴, וכמ"ש³⁵ וראו כל בשר גו' כי פי הוי' דיבר. ויש הנהגה והשגחה מלמעלה באופן שהנברא אינו מכיר ואינו מרגיש את הכח האלקי המהווה אותו, ועד כדי כך שמרגיש את עצמו למציאות אמיתית שלא קדמה לו עילה וסיבה כו'. וב' אופנים הנ"ל הם בהנהגה והשגחה שמצד אלקות, אלא שבאלקות גופא יש חילוק בין הנהגה והשגחה שמצד שם הוי' להנהגה והשגחה שמצד שם אלקים. והענין בזה, דשם הוי' הוא מלשון מהוה³⁶, אך ההתהוות מצד שם הוי' היא באופן שניכר הגילוי דשם הוי', שהוא הי' הוה ויהי' כאחד³⁷, היינו, למעלה מן הזמן, וכן למעלה מבחי' מקום (כמבואר בשער היחוד והאמונה³⁸). ולכן, כאשר ההנהגה וההשגחה היא מצד שם הוי', אזי ניכר ונרגש בנבראים המקור המהווה אותם, והם בטלים אליו כו', שזהו כללות הענין דדעת עליון. ושם אלקים הוא שם מדת הגבורה והצמצום, להעלים ולהסתיר האור שלמעלה המהווה ומחיי' העולם שלא יתגלה לנבראים³⁹, ועד כדי כך שמצד כללות ענין הצמצום דשם אלקים הנה בריבוי הצמצומים יש יניקה לחיצונים כו', דעם היות ששם אלקים הוא בקדושה, מ"מ, מצד ענין הצמצום וההסתור יכול להשתלשל מזה בחי' אלהים אחרים⁴⁰. ולכן, כאשר ההנהגה וההשגחה היא מצד שם אלקים, אזי הנברא מרגיש את עצמו למציאות יש, ואילו המקור המהווה אינו מושג אצלו (ועד שאפשר שלא יתגלה אצלו לא בשכל ולא

(33) תהלים לד, טז. וראה לקו"ת פ' ראה (ברע"מ).

(37) זהר ופרדס שם. שם ואילך.

(38) פ"ז (פכ, א). (34) תהלים לג, ו.

(39) ראה תניא שעיהו"א פ"ו. ובכ"מ. (35) ישעי' מ, ה. וראה תו"ח תצוה תפכ,

(40) ראה תו"א קכ, ב. הנסמן בערה 44. א ואילך.

(36) פרדס שער א (עשר ולא תשע) פ"ט. וראה תו"א יתרו עא, ג. הובא באוה"ת תשא,

סה"מ תרע"ח ותש"ה שם. (37) ראה תו"א יתרו עא, ג. הובא באוה"ת תשא,

סה"מ תרע"ח ותש"ה שם. (38) ראה תו"א יתרו עא, ג. הובא באוה"ת תשא,

ברגש ולא באיזה אופן שיהי), שזהו כללות הענין דדעת תחתון. וכללות החילוק בין ב' אופני ההנהגה וההשגחה הנ"ל בענין הספירות הוא, שההנהגה וההשגחה דשם הוי' היא מבחי' ז"א דאצילות, וז"א רובו חסדים⁴¹, שהו"ע גילוי אור, וההנהגה וההשגחה דשם אלקים היא מבחי' המלכות דאצילות, ומלכות בנינה מהגבורות⁴², שהו"ע הצמצום.

ז) והנה בישראל כתיב⁴³ אנכי הוי' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים. והענין בזה, שנוסף על היציאה מארץ מצרים כפשוטו, יש גם היציאה ממצרים מלשון מיצרים וגבולים, דקאי על כל סדר ההשתלשלות שנקרא בשם מצרים להיותו בחי' מיצר וגבול⁴⁴, כיון שבא ע"י הצמצום דשם אלקים. וזהו מארץ מצרים מבית עבדים, שבמצרים שהוא בחי' סדר השתלשלות, יכול להיות בית עבדים, שהו"ע יניקת החיצונים, שיש יניקה גם לקליפות וסט"א (מצרים כפשוטו) שיונקים ממ"ח צירופים אחרונים דשם אלקים, שזהו"ע אדמת בני חם⁴⁵. אמנם, כל זה הוא כאשר ההמשכה היא מבחי' מלכות דאצילות, שמשם היא ההנהגה וההשגחה דשם אלקים, ענין הצמצום, לצורך התהוות סדר השתלשלות מאין ליש, כפי שהוא מצד דעת תחתון, הנה אז יכולים גם הקליפות וסט"א לקבל יניקה. ועם היות שיניקתם אינה אלא מבחי' החיצונית בלבד (שזהו שיונקים ממ"ח צירופים אחרונים דשם אלקים), וכמשנת"ל (ס"ה) בפירוש פני ילכו והניחותי לך, שכאשר ההנהגה היא מבחי' הפנים, פני ילכו, אזי והניחותי לך, שנעשה בחי' מנוחה מאויבים ויניקת החיצונים, כי יניקתם אינה אלא מבחי' אחוריים, אבל כאשר נמשך הגילוי מבחי' הפנים, פני ילכו, אזי אין יניקה לחיצונים, מ"מ, גם אז יונקים הקליפות וסט"א מבחי' החיצונית עכ"פ דשם אלקים. ועז"נ אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים, דקאי על היציאה מבחי' סדר השתלשלות שנמשך משם אלקים לבחי' שלמעלה מסדר השתלשלות שנמשך משם הוי', שעיי"ז ניכר ונרגש בנבראים המקור המהוה אותם והם בטלים אליו כו', שזהו כללות הענין דדעת עליון. ומבחינה זו אין יניקה ואחיזה לסט"א כלל, אפילו לא מבחי' החיצונית בלבד.

ח) ועפ"ז מובן הטעם שלא התפייס משה רבינו בהבטחה דפני ילכו והניחותי לך, כי, אע"פ שבשעה שנמשך מבחי' הפנים [שאו ההמשכה אינה בדרך התלבשות, אלא בדרך מעביר, ובא למטה האור כמו

44) ראה שער הכוונות ענין הפסח דרוש א. תו"א הוספות קט, ד.

41) לקו"ת שה"ש מז, ג. ובכ"מ.

42) יתרו כ, ב. ואתחנן ה, ו.

43) תו"א יתרו שם. ובכ"מ.

שהוא בעצם (כנ"ל ס"ה)) אזי אין החיצונים יונקים משם, מ"מ, אין זה שולל יניקת החיצונים לגמרי, שהרי גם הם יונקים מבחי' החיצוניות עכ"פ. וכמובן גם מזה שהי' משך זמן שהיתה ההנהגה באופן דפני ילכו והניחותי לך, בהניח ה' אלקיך גו', ואעפ"כ, היו אח"כ ענינים שהביאו למעמד ומצב דבית עבדים כו'. ולכן הוסיף משה רבינו לבקש שיהי' באופן דפניך הולכים, היינו, לא רק פני, אלא פניך דייקא, וכדאיתא בזהר⁴⁵ גופא דסיהרא לא בעינא כו' גופא דשמשא בעינא, היינו, שלא תהי' ההנהגה מבחי' פני, מלכות דאצילות (גופא דסיהרא), שע"י ריבוי הצמצומים יומשך גם לחיצונים מבחי' החיצוניות עכ"פ, אלא תהי' ההנהגה מבחי' פניך, דקאי על בחי' עצמות דאצילות ממש, בחי' ז"א דאצילות (גופא דשמשא), שמשם אין מקום ליניקת החיצונים כלל, גם לא מבחי' החיצוניות בלבד.

וממשיך בכתוב שדוקא עי"ז שפניך הולכים, בלכתך עמנו, אזי ונפלינו גו' מכל העם אשר על פני האדמה, שזוהו"ע של הפלאה והבדלה לגמרי, היינו, שלא זו בלבד שההנהגה דבנ"י היא מבחי' הפנימיות, ואילו כל העם אשר על פני האדמה מקבלים מבחי' החיצוניות, אלא עוד זאת, שההנהגה דבנ"י היא מבחי' כזו שאינה שייכת כלל לכלל העם אשר על פני האדמה, שמשם אינם יונקים כלל אפילו לא מבחי' החיצוניות בלבד.

וההקדמה לכל זה הוא כי מצאתי חן בעיניך, בעיניך דייקא, שזהו בחי' עצמות האור דאצילות ממש, וכן דייקא, שהו"ע אתעדל"ע שלמעלה מאתעדל"ת, ועד שאתעדל"ת אינה תופסת מקום ואינה מגעת שם כלל, ואעפ"כ נמשך משם לישראל דוקא, להיות ונפלינו גו', כיון שהמשכה היא מבחי' הפנימיות. דמצד בחי' חיצוניות המקיף הרי זה באופן דכחשכה כאורה⁴⁶, אם צדקת מה תתן לו ורבו פשעיך מה תעשה לו⁴⁷, אבל מצד בחי' פנימיות המקיף, ההמשכה היא לישראל דוקא, דאף דכתיב⁴⁸ הלא אח עשו ליעקב, מ"מ, ואוהב את יעקב דוקא, וכמ"ש⁴⁹ יבחר לנו את נחלתנו את גאון יעקב אשר אהב סלה. ומצד בחי' זו נעשית ההנהגה עם בנ"י באופן דבלכתך עמנו (פניך הולכים), להיות ונפלינו גו' מכל העם אשר על פני האדמה.

(47) איוב לה, ו"ז (בשינוי הסדר).

(48) מלאכי א, ב.

(49) תהלים מז, ה.

(45) ח"ג רפג, ב. וראה אוה"ת תשא ע'.

ב"כו.

(46) תהלים קלט, יב.

ונמצא שבכללות הנהגת העולמות יש ג' אופנים. יש אופן הנהגה שאינה באה ע"י עבודת התחתון אלא רק מצד העליון, שהו"ע אתעדל"ע שקודמת לאתעדל"ת, שעז"נ ונח מצא חן גו'. ויש אופן הנהגה שבאתעדל"ת אתעדל"ע, היינו, שההמשכה למעלה באה ע"י העבודה, בשכר העבודה, והיא לפי ערך העבודה. והנהגה זו יכולה להיות באופן נעלה ביותר, עד לאופן דפני ילכו והניחותי לך, שהנהגה למטה היא מבחי' מלכות דאצילות ממש, כפי שנמשכת ובאה למטה עד לעולם העשי' בדרך מעביר בלבד. אמנם, האופן היותר נעלה הוא בהנהגה שבאה מלמעלה (לא רק לפי ערך העבודה, אלא עוד זאת, שלאחרי מה שנמשך מלמעלה ע"י ולפי ערך שלימות העבודה, ניתוסף עוד יותר) בדרך של מתנה וכן, שעל זה ביקש משה רבינו הענין דמציאת חן, שמזה יומשך להיות פניך הולכים, בלכתך עמנו, היינו, שתהי' ההנהגה לא רק מבחי' מלכות דאצילות, אלא מבחי' עצמות דאצילות ממש, גופא דשמשא, ועד לבחי' העצמות ממש, יש האמיתי, שמשם נמשך הענין דיבחר לנו את נחלתנו את גאון יעקב אשר אהב סלה, ואוהב את יעקב דוקא.

ט) והנה ידוע שכל עניני העולם נמשכים מהתורה, כמארז"ל⁵⁰ התורה אומרת אני הייתי כלי אומנתו של הקב"ה, בנוהג שבעולם מלך בשר ודם בונה פלטי"ן כו' מדעת אומן, והאומן כו' דיפתראות ופינקסאות יש לו כו', כך הי' הקב"ה מביט בתורה ובורא את העולם, וכמארמ"ר⁵¹ אסתכל באורייתא וברא עלמא. ומזה מובן שגם בתורה ישנם דוגמת ג' אופני ההנהגה מלמעלה הנ"ל, מה שנמשך באופן של אתעדל"ע מצ"ע, מה שנמשך ע"י אתעדל"ת, ומה שנמשך לאח"ז באופן של חן ומתנה.

ויובן בהקדם המבואר בכמה דרושים⁵² שענין הירושה (שעז"נ תורה גו' מורשה קהלת יעקב) הוא לירש את בחי' התהו שקדם לתיקון, עשו שרשו מתהו ויעקב שרשו מתיקון, וכיון שאח עשו ליעקב, יורש יעקב גם את האורות דתהו שהם השרש דעשו (כי בלעז"ז, בחי' עשו, כתיב וכן אין לו גו'⁵³). וצריך להבין, מהי השייכות דירושת (האורות דתהו, שרשו של) עשו לענין התורה, שעז"נ תורה גו' מורשה

ל ואילך). תש"ב שם (ע' 40). וראה סה"מ תר"ל שם (ע' פח). תרפ"ד שם (ע' ריב ואילך).

53) פינחס כו, ח.

50) ב"ר פ"א, א.

51) זח"ב קסא, סע"א ואילך.

52) ראה ד"ה תורה צוה במאמרי אדמו"ר

הוקן תקס"ו ע' שסז. אוה"ת ברכה ע' א'תתנה.

סה"מ תרל"ג שם (ס"ע תקנו). תרנ"ד שם (ע')

קהלת יעקב, הרי אדרבה, בפסוק זה מודגשת השלילה דעשו, כדרשת חז"ל⁵² דעכו"ם שעסק בתורה חייב מיתה, שנאמר תורה צוה לנו משה מורשה, לנו מורשה ולא להם. אך הענין הוא, שיש בחי' בתורה שעיקרה הו"ע ההתלבשות בהלכות גשמיים ומצוות מעשיות, ועי"ז שישראל לומדים הלכות התורה ומקיימים המצוות שנתלכשו בדברים הגשמיים, הרי הם מבררים את הניצוצות דתהו המלוכשים בהם ויורשים אותם. ובחי' זו שבתורה נקראת בשם ירושה, לפי שבאה בירושה לכאו"א מישראל גם לפני עבודתו ויגיעתו בלימוד התורה, שלכן, יש מי שיוצא ידי חובת והגית בו יומם ולילה⁵⁴ בלימוד פרק אחד שחרית ופרק אחד ערבית בלבד⁵⁵, ויתירה מזה, שיש גם עם הארץ שמקיים מצות תלמוד תורה בהיותו במעמד ומצב דלא ידע מאי דקאמר⁵⁶, וטעם הדבר הוא לפי שהתורה היא בבחי' ירושה לכאו"א מישראל מצד תולדתו, מבלי הבט על מעמדו ומצבו כו'. ומצד ענין הירושה שבתורה נעשה גם ענין ירושת הניצוצות דתהו ע"י עניני התומ"צ (שנתלכשו בדברים הגשמיים) שמקיים כאו"א מישראל, הן עם הארץ דלא ידע מאי דקאמר, והן צדיק גמור שמתייגע בלימוד התורה בהבנה והשגה כו', שהרי תכלית ירדת נשמתו למטה היא לתקן את גופו ונפשו הבהמית וחלקו בעולם⁵⁷, ע"י קיום התומ"צ שנתלכשו בדברים גשמיים.

אמנם יש בחי' בתורה שהיא למעלה מבירור העולם כו', ועז"נ התקן עצמך ללמוד תורה שאינה ירושה לך, כי בבחי' זו שבתורה צ"ל יגיעה דוקא. ובכללות יותר, הנה בחי' התורה שלמעלה מבירור העולם שייכת לבחי' הפנימיות דישראל, וזאת לפנים בישראל, בהיותם במעמד ומצב שההנהגה עמהם היא באופן דפני ילכו, שאז נעשה מעמד ומצב דוהניחותי לך, בהניח ה' אלקיך לך מכל אויביך, שעניני העולם אינם מבלבלים כו', הנה אז עיקר העבודה היא העסק והיגיעה בלימוד התורה כשלעצמה, שהו"ע לימוד התורה לשמה. ויש עוד בחי' נעלית יותר בתורה, שע"ז שעוסק בלימוד התורה באופן של יגיעה עצומה כו', אזי זוכה לבחי' התורה שנמשכת מלמעלה באופן של מתנה, שבאה מבחי' נעלית ביותר שאין אתעדל"ת מגעת שם כלל.

(56) ראה הלי' ת"ת שם פ"ב הי"ב.

(54) יהושע א, ח.

(57) תניא פל"ז (מח, ב) — מעץ חיים

(55) ראה מנחות צט, ב. הלי' ת"ת לאדה"ז

שער כו (שער הצלם) ספ"א.

פ"ג ה"ד.

(י) **וזהו** תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב, דיעקב שהוא יו"ד עקב⁵⁸, קאי על הנשמות המלוכשים בגופים חומרניים בעוה"ז, הנה אצלם יש בחי' הירושה שבתורה (מורשה קהלת יעקב), שע"ז מבררים ויורשים את הניצוצות דתהו שנתלכשו בדברים הגשמיים שבהם נעשה קיום התומ"צ. והנה, עם היות שנת"ל (ס"ט) שבחי' הירושה שבתורה היא בחי' היותר תחתונה שבאה בהתלכשות בעניני העולם לבררם כו', מ"מ, קשורה היא גם עם הבחי' העליונות שבתורה, הן בחי' התורה שעלי' אמרו התקן עצמך ללמוד תורה שאינה ירושה לך, שבאה ע"י עבודת ויגיעת האדם, והן הבחי' היותר נעלית בתורה שבאה בבחי' מתנה שנמשכת מבחי' שאין אתעדל"ת מגעת שם כלל, כיון שדוקא ע"י בחי' התורה שבאה בהתלכשות בעניני העולם לבררם כו', נשלמת כוונת הבריאה דנתאוה הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים⁵⁹, שבעולם דלמטה נמשך ומתגלה בחי' העצמות כו'⁶⁰.

59) ראה תנחומא בחוקותי ג. נשא טז. ב"ר ספ"ג. במדב"ר פי"ג, ו. תניא רפל"ו. ובכ"מ. (60) חסר הסיים (המו"ל).

58) פרדס שער כג (שער ערכי הכינויים) בערכו. עץ חיים שער ג (שער סדר האצילות) פ"ב. תו"א ויצא כא, א. ובכ"מ.